

TEKST[IL]INIAI MARŠRUTAI: SOVIETMČIO TEKSTILĖS PRAMONĖS ARCHITEKTŪRA KAUNE

Lietuvos miestų bei miestelių urbanistinėje raidoje sovietmetis paliko milžinišką pėdsaką. Vertinant kiekybiškai – didesnę nei bet kuri kita epocha. Sukūrus statybų industriją, kuruojant nomenklatūriniam aparatui, pasitelkus mokslininkus bei architektus buvo metodiškai kuriami ištisi pramoniniai bei gyvenamieji rajonai, naujieji miesteliai bei kaimo gyvenvietės, keičiami kraštovaizdžiai. Buvo dedamos pastangos, kad miestų raidos procesai būtų aiškiai reglamentuoti ir pagrįsti atsižvelgiant į visasąjunginės planinės ekonomikos poreikius. Tad vienas svarbiausių tuometės urbanistikos uždavinių – sudaryti mieste kuo palankesnes sąlygas taip vadinto „ekonominio krašto liaudies ūkio planavimo“[1] rezultatams įgyvendinti.

Kaunas, buvusi laikinoji sostinė, palaipsniui įgijo naują funkciją – tapo vienu stambiausių respublikoje pramonės centrų. Pramonė vystyta Vilijampolėje, Šančiuose, Petrašiūnuose, o pirmaisiais sovietinės okupacijos metais – netgi miesto centre („Pergalė“, „Raudonasis spalis“ ir kt.). Ryškiausias šių procesų pavyzdys – 1964 m. pradėta vystyti šiaurietinė miesto teritorija apjungusi daugiau nei 20 gamyklų. Itin svariu šios dalies vystymosi energetiniu faktoriumi tapo 1960 m. pastatyta Kauno HES. Kartu su pramone, natūraliai augo ir miestas. Jei 1939 m. Kaune gyveno maždaug 155 tūkst. gyventojų, tai 1989 m. bemaž 420 tūkst.

Tekstilės pramonė šiame kontekste užėmė itin svarbų vaidmenį. Lengvoji pramonė, kurios didžioji dalis siejosi būtent su tekstile, buvo vienas iš sparčiausiai vystomų Kauno pramonės sektorių. Jei 1939 m. miesto pramonės struktūra buvo pakankamai diversifikuota, ir lengvoji pramonė sudarė 30,6 proc.[2], tai 1960 m. išaugo iki 48 procentų[3]. Tekstilės pramonę sudarė pluoštų (medvilnės, šilko, vilnos, linų, dirbtinio (cheminio) pluošto) paruošimo procesas, audinių bei įvairių medžiagų ir specifinės produkcijos (pvz. kailių, kilimų, vatos, pakulų ir kt.) gamyba. Stambioji tekstilės pramonė apėmė ir trikotažo gaminių sferą (kojinės, baltiniai, patalynė ir pan.). Greta žengė ir siuvimo pramonė.

Atskira, su siuvimo pramonė susijusi sfera – smulkiosios siuvelyklos, kurioms buvo priskirta „buitinio aptarnavimo“ etiketė. Pramonė neatsiejama nuo mokslinių tyrimų – 1961 Kaune buvo įkurtas tekstilės pramonės institutas priklausęs TSRS lengvosios pramonės ministerijai.[4] Savotišką įtaką tuometei gyvenimo aplinkai darė ir prekybos specifika. Taigi, norint išsamiai ištyrinėti šią miesto raidos sritį reikėtų atskiros veiklos. Šis pažintinis maršrutas pateikiamas kaip tam tikra sovietinių metų tekstilės fabrikų kolekcija. Joje

atsiskleidžia teritorinės lokacijos ypatumai, trumpai pristatoma produkcija, pateikiama ikonografija liudijanti to meto tekstilinių darbo sąlygas. Dalies šių fabrikų nebeliko, kiti tebestovi prigludę įvairias smulkesnes įmones, ar pusiau apleisti.

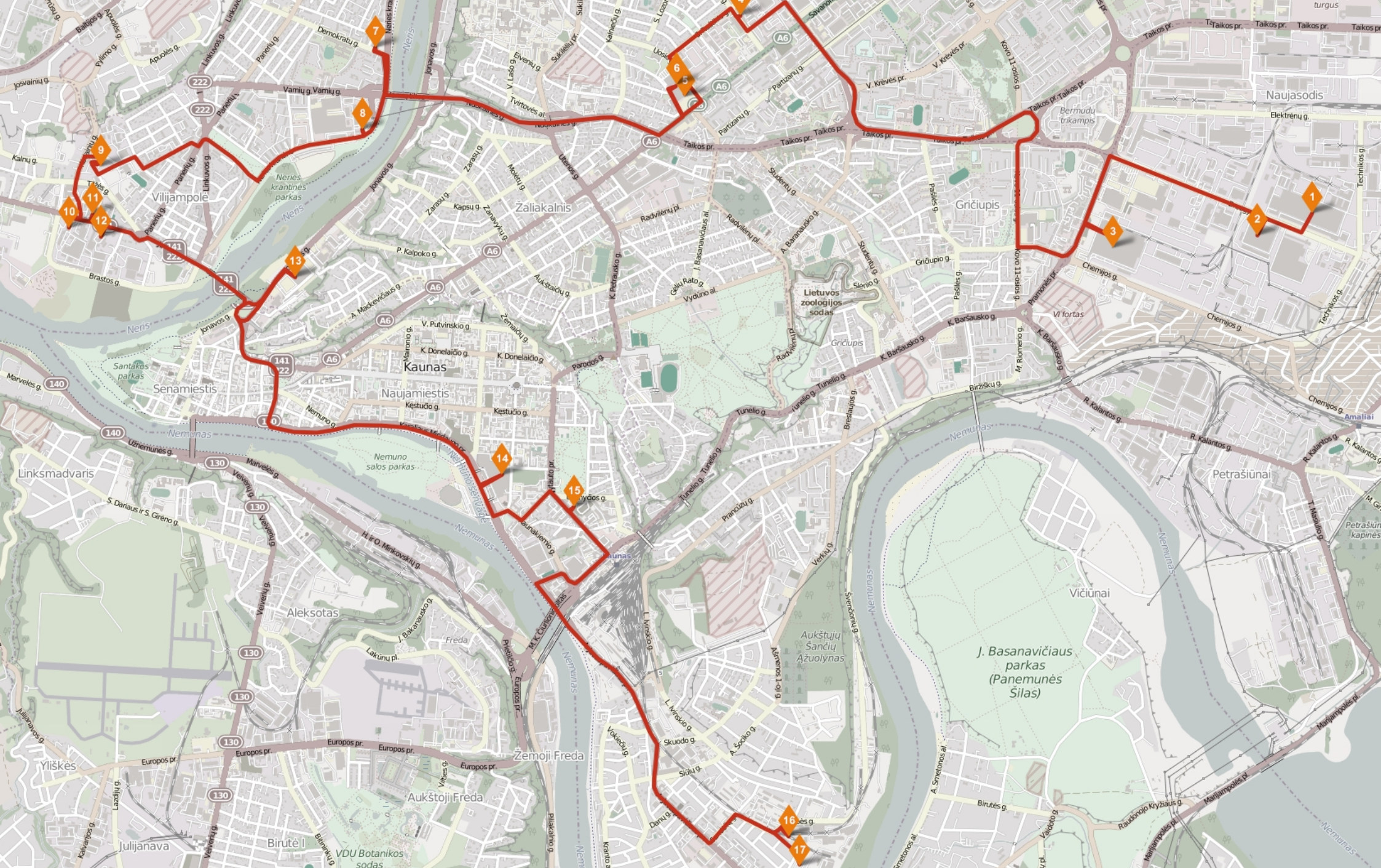
Vaidas Petrulis

[1] Šešelgis K., Vanagas J. Gerinti miestų generalinių planų sudarymą. *Statyba ir architektūra*, 1967, Nr. 6, p. 12.

[2] Meškauskas, K., Purnas V., Meškauskienė M., Jurginis J. *Lietuvos pramonė ikisocialistiniu laikotarpiu*. Vilnius: Mintis, 1976, p. 458.

[3] Gulbinskienė A., Černeckis V., Kežinaitis P. *Kaunas. Jo praeitis, dabartis ir ateitis*. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1960, p. 91.

[4] *Lietuviškoji tarybinė enciklopedija*, t. 11, Vilnius: Mokslas, 1983, p. 245.

MARŠRUTĄ SUDARO:

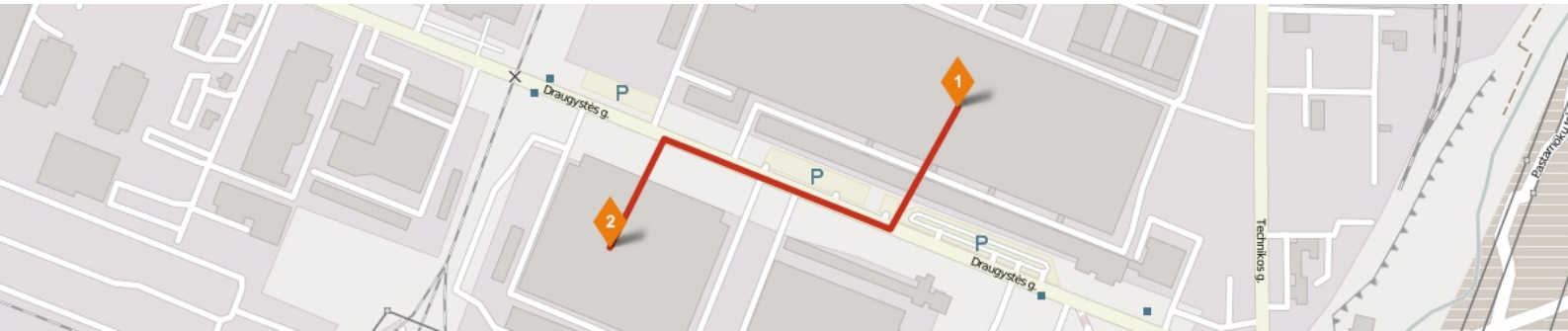
1

VILNONIŲ AUDINIŲ FABRIKAS „LITEKSAS“

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Draugystės g. 19

Metai: 1970 - 1990

Laikotarpis: Sovietmetis

2

ANTANO PETRAUSKO VARDO MEDVILNĖS VERPIMO FABRIKAS

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Draugystės g. 14

Metai: 1962 - 1990

Laikotarpis: Sovietmetis

3

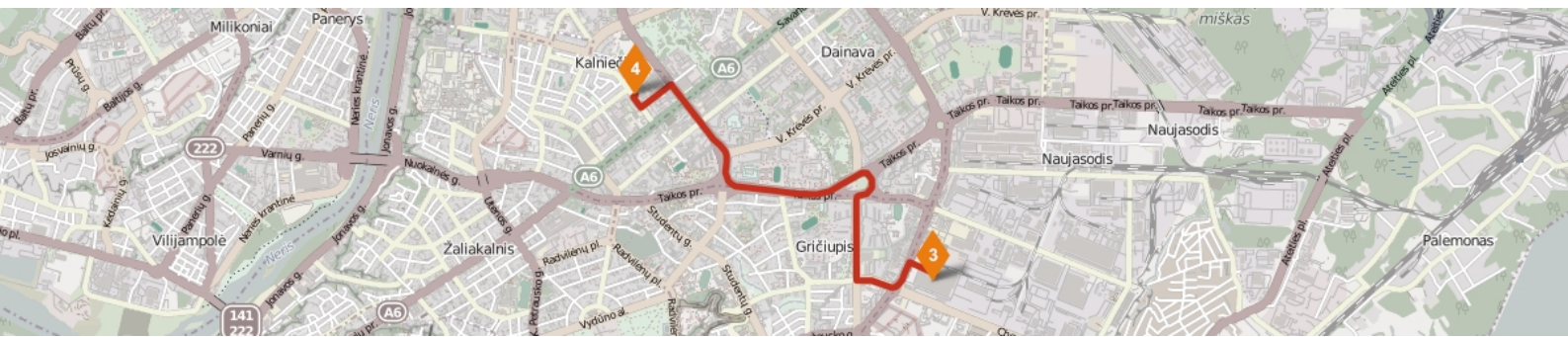
KAUNO DIRBTINIO PLUOŠTO GAMYKLA

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Pramonės pr. 4

Stiliai: Sovietinis modernizmas

Metai: 1959 - 1965

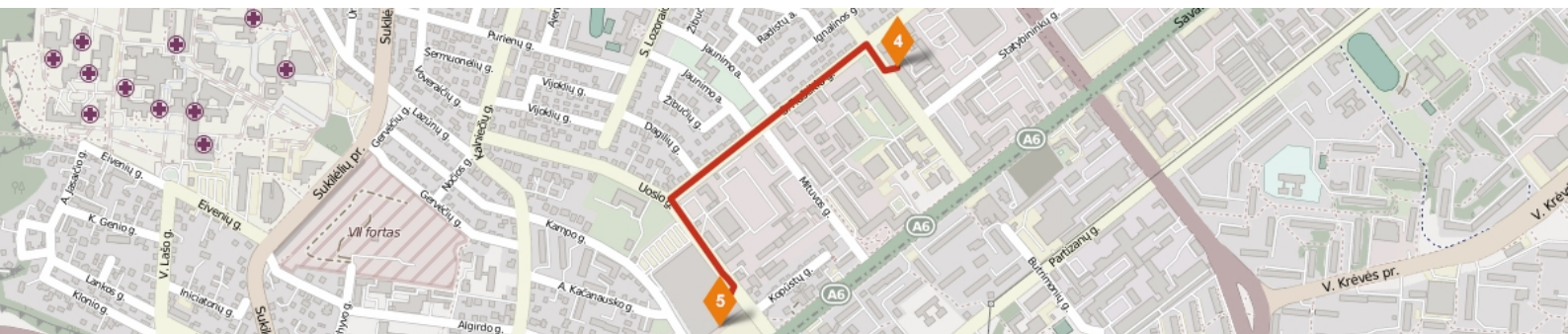
Laikotarpis: Sovietmetis

SIUVIMO FABRIKAS „BALTIJA“

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Gaižiūnų g. 4

Laikotarpis: Sovietmetis

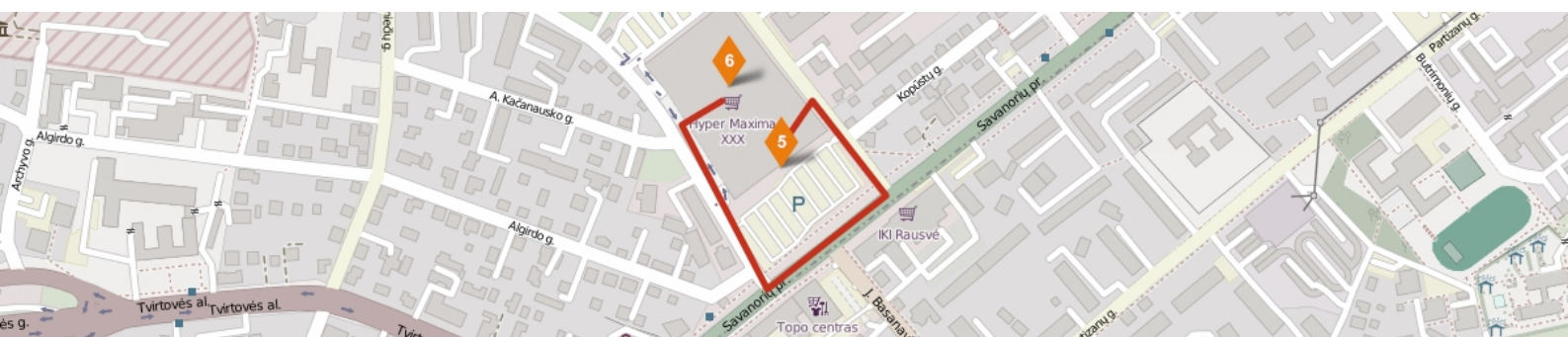

TRIKOTAŽO FABRIKAS „JĖGA“ KAUNE

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Savanorių pr. 255

Metai: 1935 - 1958

Laikotarpis: Pirmoji Respublika, Sovietmetis

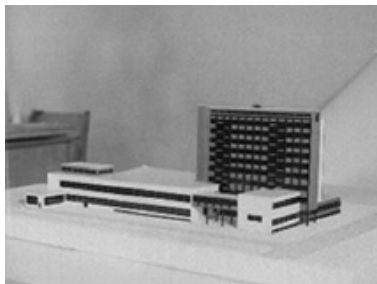
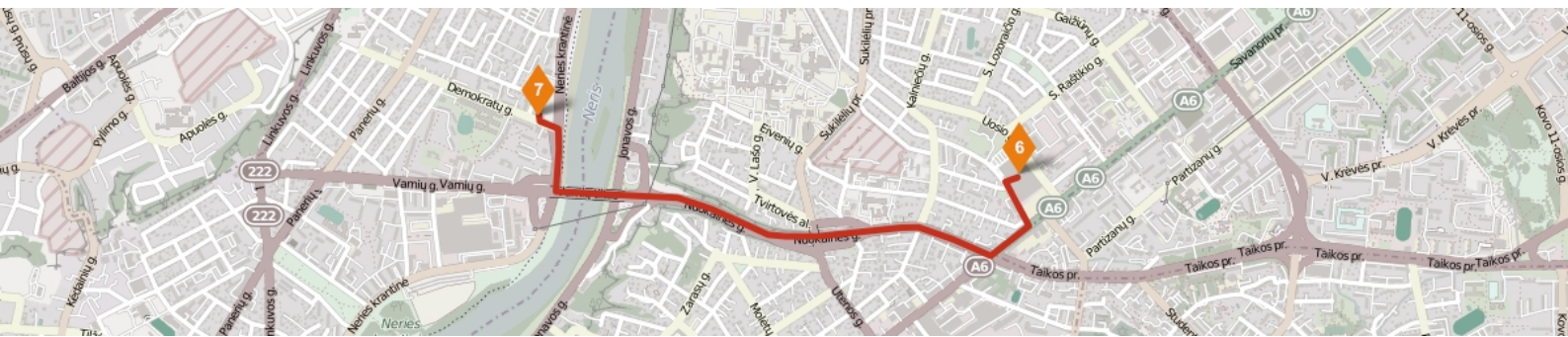

ADELĖS ŠIAUČIŪNAITĖS VARDO TRIKOTAŽO FABRIKAS

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Savanorių pr. 255

Metai: 1958 - 1990

Laikotarpis: Sovietmetis

LIETUVOS TEKSTILĖS PRAMONĖS INSTITUTAS

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Demokratų g. 53

Stiliai: Sovietinis modernizmas

Metai: 1961

Laikotarpis: Sovietmetis

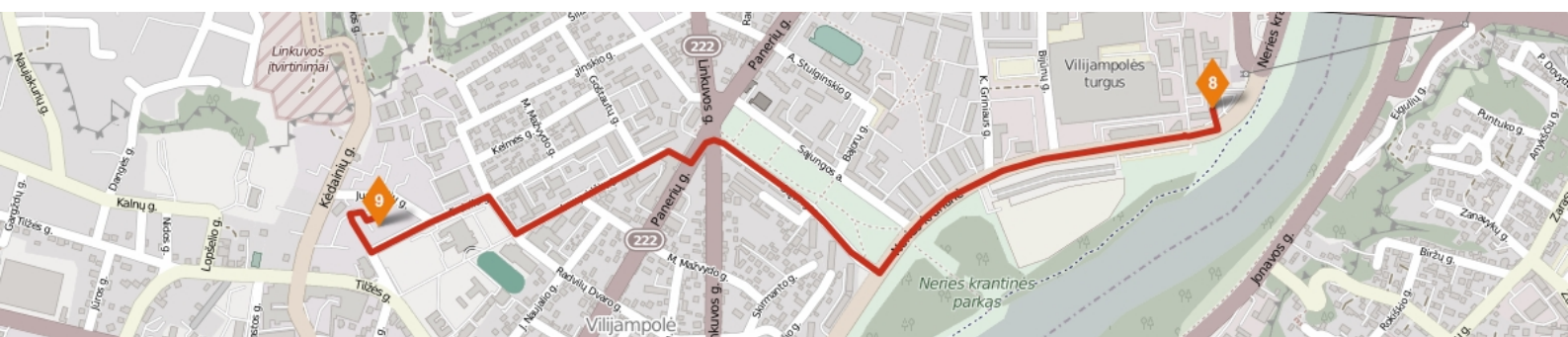

PRANO ZIBERTO VARDO ŠILKO KOMBINATAS

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Neries kr. 16

Metai: 1951 - 1990

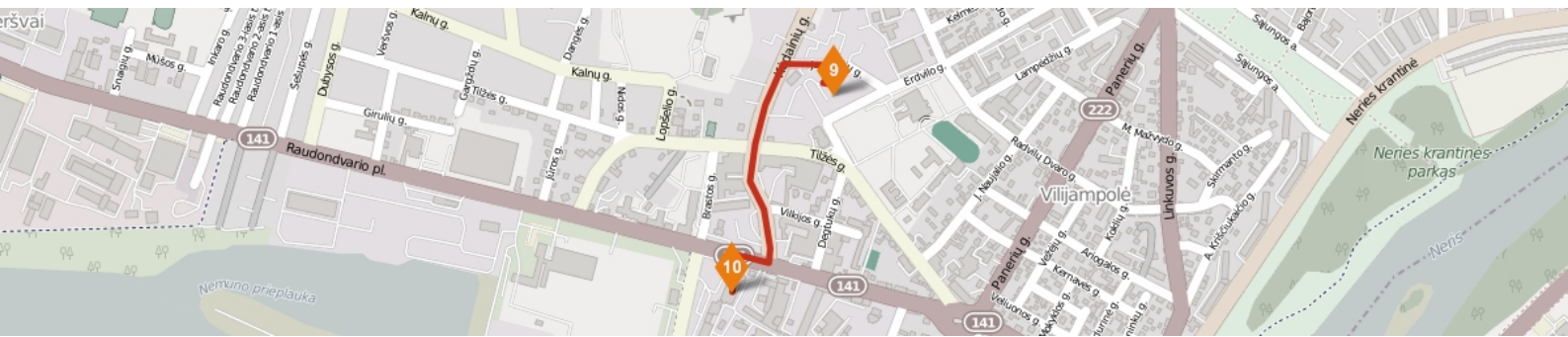
Laikotarpis: Sovietmetis

TRIKOTAŽO FABRIKAS „GEGUŽĖS PIRMOJI“

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Erdvilos g. 3

Laikotarpis: Sovietmetis

KAZIO GIEDRIO VARDO KAILIŲ GAMYBINIS SUSIVIENIJIMAS

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Raudondvario pl. 101.

Metai: 1935 - 1990

Laikotarpis: Pirmoji Respublika, Sovietmetis

TEKSTILĖS GALANTERIJOS FABRIKAS „KASPINAS“

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Raudondvario pl. 76.

Metai: 1939 - 1990

Laikotarpis: Pirmoji Respublika, Sovietmetis

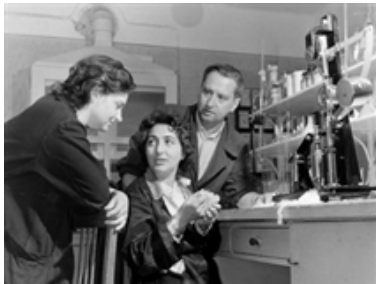

KOJINIŲ FABRIKAS „SILVA“

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Raudondvario pl. 93

Metai: 1928 - 1990

Laikotarpis: Pirmoji Respublika, Sovietmetis

13

BUVĘS VILNONIŲ AUDINIŲ FABRIKAS „LIMA“ (VĖLIAU "DROBĖ")

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Jonavos g.

Metai: 1937 - 1972

Laikotarpis: Pirmoji Respublika, Sovietmetis

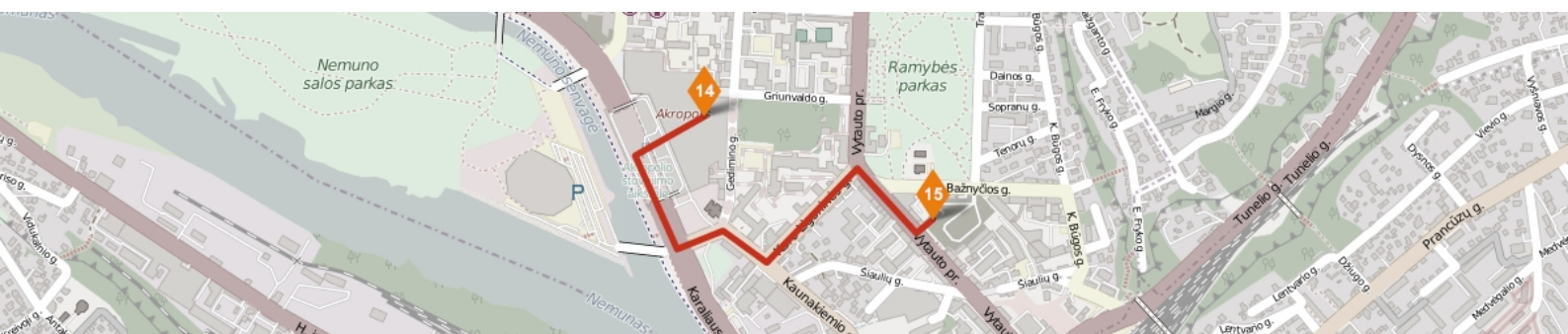
14

ŠILKO FABRIKAS „KAUNO AUDINIAI“ SOVIETMEČIU

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Griunvaldo g. 35 / Gedimino g. 9

Metai: 1940 - 1990

Laikotarpis: Sovietmetis

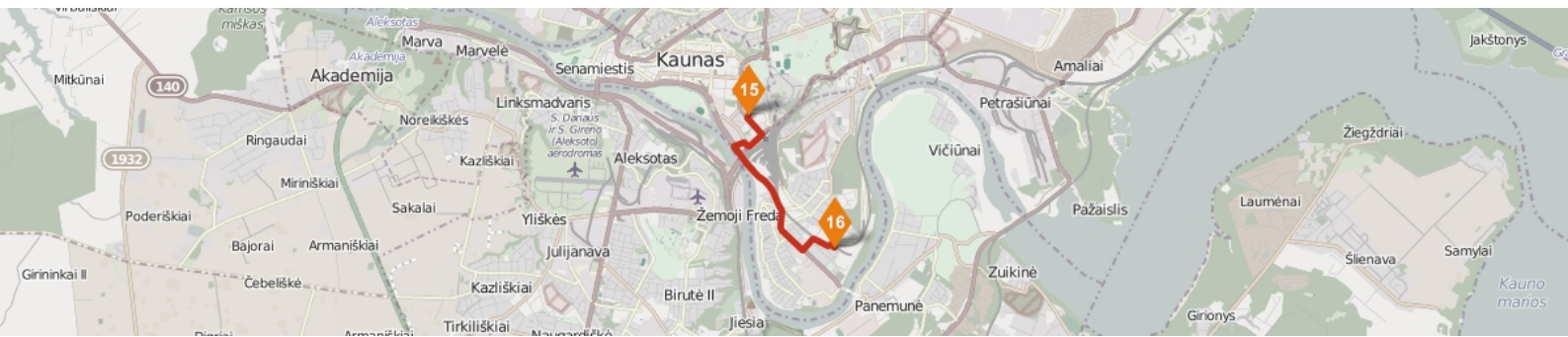
15

INDIVIDUALIAUS RŪBŲ SIUVIMO FABRIKAS „MADA“

Stiliai: Sovietinis modernizmas

Metai: 1974

Laikotarpis: Sovietmetis

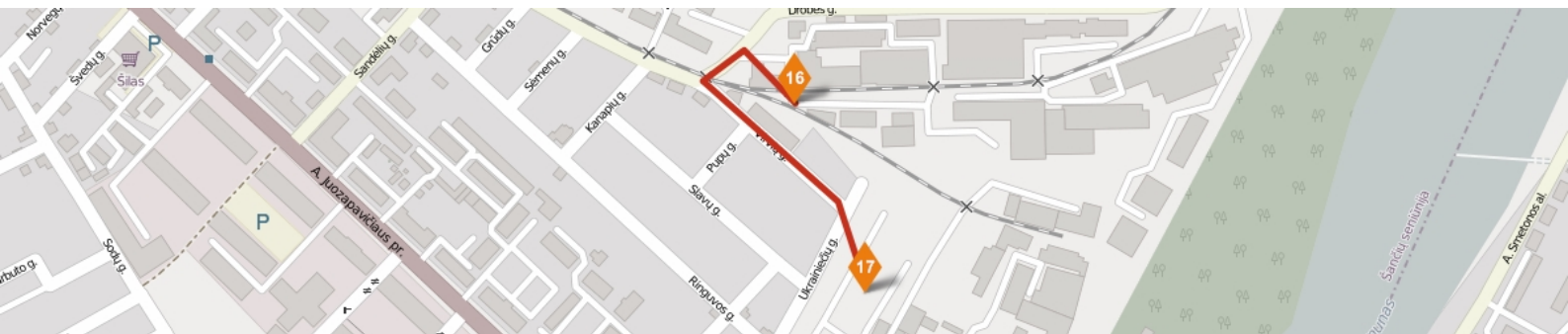
VILNONIŲ AUDINIŲ FABRIKAS "DROBĖ" SOVIETMEČIU

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Drobės g. 62

Stiliai: Sovietinis modernizmas

Metai: 1940 - 1990

Laikotarpis: Sovietmetis

KOJINIŲ FABRIKAS „KOTONAS“

Adresas: Kauno m. sav., Kauno m., Ukrainiečių g. 4

Metai: 1940 - 1990

Laikotarpis: Sovietmetis